

УКРАЇНСЬКОМОВНІ ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ РУМУНІЇ КІН. ХХ – ПОЧ. ХХІ СТ.: ПРОБЛЕМНО-ТЕМАТИЧНІ ТА ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ

У статті з'ясовуються типологічні, проблемно-тематичні та жанрові особливості українськомовних видань Румунії кін. ХХ – поч. ХХІ ст.

Ключові слова: українськомовні видання, культурно-мистецький напрямок, національна ідентичність.

Необхідність дослідження діаспорних періодичних видань вкрай на часі, бо вони становлять значний сегмент загальноукраїнської журналістики. Питання функціонування українськомовних видань в іноетнічному середовищі привертають увагу багатьох дослідників. Так, окремі аспекти багаторічного поступу української журналістики за кордоном, діяльності редакторів, видавців, публіцистів, впливу їх публікацій на громадську думку, особливостей проблемно-тематичного змісту розглядаються в ґрунтовних працях сучасних українських учених О. Вішки, О. Гриценко, В. Губерця, О. Денеки, В. Качкана, І. Крупського, І. Михайлина, М. Присяжного, М. Романюка, М. Савки, Н. Сидоренко, М. Тимошика, присвячених історії української журналістики.

Найбільш оперативним матеріалом, який може ліквідувати численні прогалини на полі історії української діаспорної періодики, є наукові статті, опубліковані в щорічних випусках «Збірника праць Науково-дослідного центру періодики» та матеріалах Всеукраїнської науково-практичної конференції «Українська періодика: історія і сучасність». Однак, журналістична діяльність наших земляків за кордоном досить рідко стає темою розвідок авторів цих збірників. Серед таких варто назвати А. Грузова, М. Шудрю, Н. Кулешу, Л. Сасно, О. Денеку.

Цінні відомості про розвиток етнічної преси віднаходимо у здійснених дослідженнях в діаспорі, зокрема М. Боровика, А. Животка, Б. Євтуха, Є. Камінського, Д. Квітковського, С. Наріжного, Ю. Римаренка, Ю. Тернопільського, А. Шлепакова. Розвідки ж про українськомовну пресу Румунії майже відсутні, що й зумовлює актуальність дослідження. Питання загального розвитку української меншини в Румунії розглядаються у працях таких дослідників: В. Євтуха, В. Трошинського [3], Л. Ази, А. Попка, О. Швачки [1], С. Лазебника, Л. Лещенка, Ю. Макара [2], В. Куреляка [6] тощо.

Мета статті – з'ясувати типологічну специфіку, проблемно-тематичні та жанрові особливості українськомовних видань Румунії за період 1990 – 2011 рр.

Роль українськомовних видань у процесі інтеграції та консолідації етнічної меншини в іноетнічному середовищі переоцінити важко. Насправді, одне із найважливіших завдань таких друкованих органів – інтенція єдності української громади в чужомовному середовищі. Тому виступають організатором, комунікатором та вихователем громадського життя. Реалізується такий функціональний підхід завдяки веденню діалогу: видання-аудиторія, вдалому підбору матеріалів, а, отже, композиційних, жанрових, проблемно-тематичних особливостей.

Більшість українськомовних видань Румунії кін. ХХ – поч. ХХІ ст. виходять завдяки діяльності двох громадських організацій – Союзу українців Румунії(СУР) та Демократичного союзу українців Румунії(ДСУР). Ці організації діють згідно з чинним законодавством Румунії та міжнародними юридичними документами, що стосуються прав національних меншин. Такі об'єднання створюють інтелектуальну й духовну атмосферу, плекають на чужині національну самосвідомість, відчуття приналежності до українського народу.

Завдяки діяльності СУР виходять такі видання:

– «Вільне слово», «Український вісник» – культурно-просвітні часописи, місячники, їх обсяг, зазвичай, становить 16 сторінок, поліграфічне оформлення здійснюється в чорно-білому кольорі, формат – А3. Головні редактори видань – І. Ковач, М. Михайлюк.

– «Наш голос» – літературно-культурний журнал українських письменників Румунії, місячник, обсяг – 40 сторінок (може змінюватися), формат – А4. Головний редактор – І. Мойсей.

– «Дзвоник» – дитячий журнал, місячник, обсяг – 20 сторінок, формат – А4. Поліграфічне оформлення – різнокольорове, багатоілюстроване. Головний редактор – М. Корсюк.(зважаючи на специфіку видання, його матеріали не аналізуються).

Друкуються вони у м. Бухарест у друкарнях «Alfa-omega SRL», «S. C. Smart Organisation S. R. L.».

З 1996 року починає функціонувати організація ДСУР. Як її друкований орган виходить журнал «Верховина». Це культурно-мистецьке видання, обсяг – 28 сторінок, формат – А4. Головний редактор – В. Ніколайчук.

«Наша думка» – громадсько-культурний додаток до журналу «Верховина», обсяг – 28 сторінок, формат – А4. З 2006 року став самостійним виданням. Головний редактор – В. Цаповец. Друкуються ці журнали в друкарні «Agression», м. Сучава.

У процесі дослідження, аналізу та синтезу шпальт українськомовних видань Румунії простежено, що головною особливістю у проблемно-тематичній палітрі публікацій є інтеграція та консолідація української спільноти в іноетнічному середовищі.

У всіх виданнях порушується проблема збереження і розвитку української мови як засобу вираження національної ідентичності. У публікації А. Трайсти – Рушть «Думка про рідну мову» виводиться концепт мови як

одного із найважливіших чинників збереження етнічності в чужомовному середовищі. Зокрема, зазначається, що необхідно «...зберегти свою мову, культуру, традицію, пісню і віру, бо інакше все загине. Коли загине рідна мова і пісня – загинемо і ми» [8]. Журналісти вважають, що потрібно створювати такі навчальні заклади, в яких би діти могли навчатися рідної мови. І. Ковач зауважує: «Не треба допускати обмеження використання чи вивчення рідної мови... Освіта українською мовою нашому молодому поколінню дуже необхідна» [5].

У проблемно-тематичній наповнюваності шпальт виокремлюється культурно-мистецький напрямок, який домінує в усіх виданнях. Найбільша кількість публікацій відводиться питанням української літератури: друкуються проза, поезія, фольклор, літературно-критичні та історико-біографічні матеріали. Зустрічаються рецензії на нові видання книг. Твори українських письменників Румунії І. Ковача, І. Арделяна, Л. Дороша, П. Романюка, Ю. Павліша, М. Волощука, М. Трайстри, М. Чубіки, М. Боти та інших виступають складовими цілісності українського літературного простору, який має понадгеографічний характер, засвідчує про розвиток етнічної літератури за кордоном.

Питанням еволюції та збереження українського мистецтва теж приділена значна увага. Театральні виступи, художні виставки, різного роду фестивалі розглядаються як репрезентатори української нації на міжнародному рівні. У статті І. Лібера «Наші фестивалі» [7] з'ясовується необхідність таких подій в житті етнospільноти, тому якість організації повинна бути на найвищому рівні.

Знання історії України, її звичаїв та традицій становлять значний сегмент у збереженні національної ідентичності. Тому публікацій такої тематики також чимало. У журналістському виступі К. Кирилюка розглядаються українські зимові звичаї, які збереглися в с. Данила (Сучавський повіт). Колядки, які тут побутують засвідчують, що багато жителів цього села пам'ятають про своє етнічне коріння. Розглядаючи такий приклад крізь призму узагальнення, можна стверджувати, що традиції частково зберігаються і в інших місцевостях Румунії, де проживають українці.

Питанням діяльності організацій українців у Румунії приділено теж значну кількість публікацій. Вважається, що власне такі громадські об'єднання повинні згуртовувати представників етнічної меншини в чужомовному середовищі.

За період 2005-2010 рр. на шпальтах аналізованих видань вміщено 79 публікацій на мовну тематику, 822 – на культурно-мистецьку, 248 – історія, звичаї, традиції, 158 – питання діяльності українських організацій.

Таким чином, особливістю проблемно-тематичної наповнюваності шпальт українськомовних видань Румунії є інформація, яка акумулює духовний потенціал етнічної меншини.

У жанровому аспекті здебільшого використовуються інформаційні (замітки, звіти, репортажі), аналітичні (статті, рецензії, інтерв'ю), художньо-публіцистичні (нариси, пародії), останні представлені найменше. Так, протягом 2005-2010 рр. у жанровому аспекті виділяється: 352 замітки, 258 статей, 111 репортажів, 108 рецензій, 36 нарисів, 96 інтерв'ю, 58 звітів. Багато власне літературних жанрів використовується на шпальтах аналізованих видань. Для більшої ефективності журналістських матеріалів варто вдало вибирати форму, тобто жанр. Тому використання аналітичних та художньо-публіцистичних жанрів на шпальтах аналізованих видань необхідно збільшувати. Поєднання форми (жанру), змісту (проблемно-тематичної наповнюваності), поліграфічного оформлення розглядається як таке, що найбільше впливає на сприйняття та розуміння журналістської діяльності реципієнтами.

Пресові органи українців діаспори завжди були творцем суспільної думки, невід'ємною складовою громадського життя української етнічної спільноти; засобом передачі етнічної інформації, одним із каналів збереження ідентичності українців.

Список використаних джерел

1. Аза Л., Попок А., Швачка О. Українці Румунії: сучасний стан та перспективи етнокультурного розвитку / Л. Аза, А. Попок, О. Швачка. – К.: «Соціс» – Рівне «Ліста», 1999. – 88 с.
2. Зарубіжні українці / С. Лазебник, Л. Лещенко, Ю. Макр. – К.: Вид-во «Україна», 1991. – 252 с.
3. Євтух В., Попок А., Трощинський В. Українська діаспора. Соціологічні та історичні студії / В. Євтух, А. Попок, В. Трощинський. – К.: УАННП «Фенікс», 2003. – 228 с.
4. Кирилюк К. У с. Данилі колядують ще по-українськи / К. Кирилюк // Український вісник. – 2007. – №9-10.
5. Ковач І. Орудувати принципом самовимогливості // Вільне слово. – 2006. – №11-12.
6. Куреляк В. Українці Румунської Мараморщини / В. Куреляк. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. – 184 с.
7. Лібер І. Наші фестивалі / І. Лібер // Наш голос. – 2007. – №151.
8. Трайстра-Рушть А. Думка про рідну мову / А. Трайстра-Рушть // Вільне слово. – 2006. – №7-8.
9. www.ukrpress.com.

In the article it is speaking about problem, theme and жанre peculiarities of Ukraine speaking newspapers of Romania at the end of XX and the beginning of XXI centuries.

Key words: Ukrainian-language publications, cultural and artistic direction, national identity.